

Кулаковський К.О.

аспірант,

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ГЕОСТРАТЕГІЧНІ МОДЕЛІ ЄС В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПОРЯДКУ

Міжнародний економічний порядок, який виступає певним набором параметрів у конфігурації глобальної економіки, формується, більшою мірою, основними економічними та політичними «полюсами» – Сполученими Штатами Америки, Європейським Союзом, Росією та Китаєм, при чому, серед зазначених гравців найбільш потужними виступають США та ЄС. Сполучені Штати Америки є єдиною сучасною наддержавою і, на відміну від Європейського Союзу, США є відносно монолітною структурою. Європейський Союз складається із суверенних високорозвинених держав, кожна з яких, об'єднуючись у певні неформальні союзи або діючи цілком самостійно, переслідують власні економічні та політичні інтереси, і дане явище спричиняє різноманіття підходів у реалізації геостратегій Європейського Союзу, що потребує більш детального дослідження.

Якщо загалом дивитись на геостратегічні моделі Європейського Союзу, то найбільш популярними виділяють так звані «Вестфальську» модель, «Імперську» модель, а також модель «Європа Неосередньовіччя» [1, с. 5]. Вестфальська модель передбачає, що ЄС буде надалі зливатися в єдине ціле та перейме на себе всі ознаки сучасної державності, а суверенітет буде надалі переходити від держав до Єврокомісії в Брюсселі. Влада в даній моделі сконцентрована в центрі і поширюється послідовно по території від центру і до кордону. Підтвердженням актуальності даної модерністської моделі виступає позиція, що ЄС має стати унітарним гравцем, мати власну валюту і режим кордону (Шенген), і навіть єдину зовнішню політику і політику безпеки, включаючи дипломатичну службу та «Європейську армію» [1, с. 7]. Можна зробити припущення, що у випадку подальшої гомогенізації європейського простору, можна очікувати деяке вирівнювання рівнів економічного розвитку держав-учасниць ЄС у вигляді економічного зростання менш розвинутих національних економік і їх наближення до «економік-локомотивів» Європейського Союзу. Окрім того, зростання унітарності ЄС допоможе Союзу проводити більш послідовну та монолітну зовнішню економічну політику, тим самим підвищивши вплив ЄС на міжнародний економічний порядок.

На противагу Вестфальській моделі, в якій є чітко визначені статичні кордони, в межах яких урядування є відносно уніфікованим, так звана Імперська модель передбачає управління в ЄС у рамках низки концентричних кіл. В даній моделі влада сконцентрована в центрі (Брюссель) і різними відцентровими векторами розподіляється на різні рівні влади [2; 3].

Геополітика базується на логіці імперії, яка проявляється у двох аспектах. По-перше, сприйняття ЄС як сили, яка володіє «миротворчою місією» щодо поширення стабільності в Європі, надало ЄС виключне право організовувати простір поза межами ЄС задля поширення «Європейських цінностей» на тих територіях, що розташовані поза межами ЄС. По-друге, прагнення сприяти стабільності та безпеці через поширення «Європейських цінностей» та досвіду також посилюється певними «аспектами безпеки». ЄС традиційно перебуває у стані дилеми, обираючи між бажанням подальшого розширення і прагненням зробити Союз безпечним [4]. Справа в тому, що ЄС сприймає зовнішнє по відношенню до нього середовище як джерело нестабільності та небезпеки. Результатом стали два політичні рішення. Перше – прагнення убезпечити внутрішній простір ЄС через створення безпечних кордонів, які стримуватимуть небезпеку поза «воротами європейської фортеці». Друге – для того, щоб протидіяти зовнішній загрозі, була прийнята стратегія, відповідно до якої система влади ЄС поширювалась поза межі ЄС, тим самим сприяючи стабільності і безпеці. Це досягається різноманітним заходів, починаючи від Угоди про асоціацію і завершуючи Балканським пактом стабільності, Середземноморським партнерством, Північним партнерством. Ефективність даних стратегії полягає в тому, що вона містить певний механізм умов, і якщо держави (які не входять до ЄС), відповідають критеріям і виконують рекомендації ЄС щодо реформування, такі держави одержують більш тісні зв'язки з ЄС. Фінальним етапом виступає членство в ЄС, однак, перед прийняттям нової країни, знову розпочинається процес аналізу інтеграції і безпеки по відношенню до нових країн-сусідів ЄС [1, с. 7]. Дані міжнародні договори (угоди про партнерство, асоціацію), окрім стабілізації політичної ситуації у країнах-сусідах ЄС, певним чином слугують також інструментом створення більш стабільних та більш купівельноспроможних ринків навколо Європейського Союзу. До того ж, синхронізація між національними економіками, що межують з ЄС, із самим Європейським Союзом, дозволить збільшити вагу останнього у процесах формування міжнародного економічного порядку.

Третьою геополітичною моделлю виступає «Європа Неосередньовіччя». Дана модель передбачає, що влада в Європі більш розосереджена, ніж в попередніх двох моделях, і влада більше не сконцентрована в єдиному центрі – Брюсселі, натомість вона більш регіоналізована і відповідає логіці транснаціоналізму та системі управління, у прив'язці до певних конкретних сфер. Відповідно, це геополітика «розмірності», яка формується кількома центрами, а не одним домінуючим «ядром» [5]. Можна сказати, що дана модель передбачає регіональність засадничим принципом Європейського політичного простору, в якому управління, органи влади та прийняття рішень розосереджені і знаходяться ближче до людей [6; 7]. Дана модель допомагатиме більш повному задоволенню національних економічних та політичних інтересів держав-членів ЄС, однак не сприятиме спрощенню прийняття консолідованих рішень у сфері зовнішньої економіки та політики.

Важливо зазначити, що аналізувати стратегії та курси Європейського Союзу може виявитись досить складно, адже взятий окремо один курс або

стратегія поведінки, які беруться для аналізу, можуть відноситись одночасно до трьох вищезгаданих геополітичних моделей в тій чи іншій мірі, в залежності від регіону і національної економіки, що межують з кордоном ЄС [1, с. 30].

Список використаних джерел:

1. Browning C. S. Geostrategies of the European Neighbourhood Policy [Електронний ресурс] / C. S. Browning, P. Joenniemi. // European Journal of International Relations. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/profile/Christopher_Browning3/publication/37143809_Geostrategies_of_the_European_Neighbourhood_Policy/links/563b54d508aec6f17dd4c5a6.pdf?inViewer=0&pdfJsDownload=0&origin=publication_detail
2. Wæver O. Imperial Metaphors: Emerging European Analogies to Pre-Nation-State Imperial Systems [Електронний ресурс] / Ole Wæver // Geopolitics in Post-Wall Europe: Security, Territory and Identit. – Режим доступу до ресурсу: https://books.google.com.ua/books?id=7ZQ_V7xgliAC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false
3. Zielonka J. How New Enlarged Borders will Reshape the European Union / Jan Zielonka // Journal of Common Market Studies. – 2001. – № 39. – P. 507–536.
4. Tassinari F. Security and Integration in the EU Neighbourhood: The Case for Regionalism [Електронний ресурс] / Fabrizio Tassinari // CEPS Working Document – Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/29996529_Security_and_Integration_in_the_EU_Neighborhood_the_Case_for_Regionalism_CEPS_Working_Documents_No_226_1_July_2005
5. Scott J. The EU and ‘Wider Europe’: Towards an Alternative Geopolitics of Regional Cooperation? / James Scott // Geopolitics. – 2005. – № 10. – P. 429–454.
6. Joenniemi P. Changing Politics along Finland’s Borders: From Norden to the Northern Dimension / Pertti Joenniemi // Tearing Down the Curtain, Opening the Gates: Northern Boundaries in Change / Pertti Joenniemi, 2000. – P. 114–133.
7. Medvedev S. Russia’s Futures: Implications for the EU, the North and the Baltic Region / Sergei Medvedev., 2000. – 109 p. – (Institut fur Europaische Politik).

Узун В.В.

аспірант,

Маріупольський державний університет

ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АЗІЙСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОМУ РЕГІОНІ

Існування будь-якої держави завжди передбачає взаємодію з іншими. Ця взаємодія – основоположний принцип міжнародних відносин. Серед найбільш очевидних проявів основних закономірностей міжнародних відносин найбільш важливе значення на сучасному етапі придбав фактор інтеграції та дезінтеграції, які спостерігаються сьогодні повсюдно. Тенденція інтеграції являє собою більш високий рівень взаємодії між державами, коли учасники даного процесу відчужують частину свого суверенітету на користь наднаціональних органів. І та і інша, протилежна першій тенденції відображають об’єктивний стан світової системи на даному етапі, невизначений характер її розвитку [2].